

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Nr. 8 (11)

sierpień 1950

Rok II

BUDUJEMY GMACH POLSKIEJ SOCJALISTYCZNEJ

Projekt planu 6-letniego przemysłowy, sprawdzony, rozszerzony w wyniku obrad V Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej oraz w wyniku obrad sejmowych został ujęty w formę ustawy.

W swym przemówieniu na Plenum Prezydent Bierut podkreślił, że z planem 6-letnim należy zapoznać „cały naród i każdego obywatela, każdego robotnika i chłopą, inżyniera i nauczyciela — zapoznać z nimi wszystkich ludzi pracujących lub przygotowujących się do pracy przez naukę. Jest to bowiem plan i kierunek naszej drogi rozwojowej na okres najbliższych 6-lat, ale taki plan i kierunek, który określa całą naszą przyszłość“...

Masy pracujące z entuzjazmem, z zapalem, z najwyższym oddaniem poprą nasze wysiłki, jeśli uświadomimy im społeczną rewolucyjną istotę zadań planu 6-letniego“...

Zadaniem pracowników oświatowych, a tym samym bibliotekarzy, w związku z realizacją planu 6-letniego jest właśnie wszechstronne uświadomienie szerokiej masy o jego roli w budowie Polski Socjalistycznej i o zadaniach jakie w związku z tym stają przed każdym człowiekiem w Polsce. Narzędziem w ręku bibliotekarza będą przede wszystkim książki — a tych nie zbraknie. Wydawnictwa tak państwowe jak i spółdzielcze przystąpiły do opracowania całego szeregu książek, broszur i albumów związanych z tym zagadnieniem. Będą to wydawnictwa specjalne, omawiające poszczególne zagad-

nienia planu, jak również wydawnictwa ogólne o łatwym ujęciu, przeznaczone dla szerszych mas czytelniczych.

„Książka i Wiedza“ poda ważniejsze przemówienia wygłoszone w lipcu na V Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej oraz na sesji sejmowej, poświęconej sprawie ustawy o planie 6-letnim.

W chwili obecnej ukazały się:

Plan Sześćioletni. Bierut B. Budujemy gmach Polski Socjalistycznej. Przemówienie na V Plenum KC PZPR. Minc H. Ustawa o planie 6-letnim. Przemówienie sejmowe. Ustawa o planie 6-letnim. W-wa 1950 KiW s. 168.

Buch W. *Przemysł w planie 6-letnim*. W-wa 1950 „Czytelnik“ s. 80.

„*Nowe Drogi*“. Nr 4/22. Lipiec—sierpień 1950.

Bibliotekarz powinien również zwrócić uwagę czytelników na pozycje literackie i reportaże przedstawiające twórczy wysiłek szerokich mas w budowie Polski Socjalistycznej. Obok znanej już serii wydawanej przez „Książkę i Wiedzę“ — Biblioteka Przodowników Pracy-spółdzielnia wydawnicza „Czytelnik“ rozpoczęła serię wydawnictw literackich „W kuźni planu sześćoletniego“, z której ukazała się już pierwsza pozycja:

Konwicki Tadeusz. *Przy budowie*. W-wa 1950 „Czytelnik“ s. 85.

„Prasa Wojskowa“ w cyklu „Opowiadania o walce i pracy“ wyda podobne pozycje. Jedna z nich, związana z omawianym zagadnieniem, ukazała się już na rynku księgarskim:

Rokita Andrzej. *Bitwa o dom*. W-wa 1950 „Prasa Wojskowa“ s. 69. Biblioteka Żołnierza. Seria III.

Bibliotekarzowi wprowadzającemu swoich czytelników w zagadnienia związane z planem 6-letnim nie wolno zapominać o literaturze radzieckiej. Literatura ta ukazuje nam twórczy wysiłek człowieka budującego świadomie i z entuzjazmem nowy, lepszy świat; uczy jaką rolę może odegrać współzawodnictwo i racjonalizatorstwo w wykonywaniu planów gospodarczych.

Do planu 6-letniego powrócimy jeszcze w następnych numerach „Poradnika Bibliotekarza“.

WALKA O POKÓJ I ODBUDOWA WARSZAWY

Miesiąc wrzesień, poświęcony w skali międzynarodowej zagadnieniu w a l k i o p o k ó j, jest jednocześnie w Polsce obchodzony jako miesiąc o d b u d o w y W a r s z a w y. Dwa te zagadnienia, tak pozornie różne w zakresie wagi i treści, w istocie bardzo ściśle łączą się ze sobą. Odbudowa miasta i to jednego z najbardziej zniszczonych barbarzyństwem faszystowskiego najazdu, jest symbolem pracy dla pokoju, symbolem pracy pokojowej.

Warszawa jest stolicą i sercem Polski. Odbudowuje się ją z pietyzmem, miłością i myślą o przyszłych pokoleniach, które dzięki wywalczonemu pokojowi będą mogły swoje zdolności i pracę oddać na usługi całej ludzkości. Warszawa odradza się z gruzów. Powoli i systematycznie przywraca się piękno jej starym zabytkom, buduje się nowe, wspaniałe osiedla dla ludzi pracy, buduje się szkoły, przedszkola, ogródki jordanowskie, wszystko to, co służyć ma przyszłym pokoleniom. Tempo jej odbudowy jest historią niecodzienną. Sprzymierzeni entuzjazmem dla wspólnej sprawy robotnik, inżynier, pracownik techniczny, nie oszczędzając sił, energii i twórczej myśli, stanęli przy warsztatach pracy, by przy pomocy współzawodnictwa, racjonalizatorstwa i przodownictwa pracy wypełnić 6-letni plan odbudowy Warszawy. Dzięki wydatnej pomocy ZSRR wraz z Warszawą odbudowuje się setki i tysiące miast, miasteczek i osiedli nie tylko w Polsce, ale i w innych krajach demokracji ludowej. Wzajemna pomoc jaką przy odbudowie okazują sobie kraje złączone wspólną walką o pokój, utrwala ich przymierze, dając rękojmię zwycięstwa w walce o słuszną sprawę.

Zagadnienie walki o pokój i odbudowa Warszawy m u s z ą z n a l e ż ę o d b i c i e w p r a c a c h b i b l i o t e k. W ciągu miesiąca września winny one nie tylko zorganizować szereg imprez u siebie, ale brać udział w imprezach organizowanych przez inne placówki kulturalno-oświatowe, zasilać je odpowiednim materiałem z zakresu literatury związanej z tymi zagadnieniami. Konieczne jest urządzenie dużej wystawy dla

użytku nie tylko czytelników, ale i dla tych, którzy z biblioteki nie korzystają. Materiałem do niej będą książki, czasopisma, ilustracje, fotografie i mapy. Wystawę należy dobrze rozreklamować przy pomocy ogłoszeń, wywieszek, plakatów itp. Zadaniem bibliotekarzy jest zainteresowanie jak najliczniejszej grupy ludzi odbudową Stolicy oraz zmobilizowanie mieszkańców ze swego terenu do walki o pokój.

WARSZAWA

B i e r u t B. *Sześćoletni plan odbudowy Warszawy*. W-wa 1949 KiW s. 45.

H e r b s t S t. *Ulica Marszałkowska*. W-wa 1949 KiW s. 192.

Beletrystyka, poezje, reportaże

B r a n d y s K. *Miasto niepokonane*. W-wa 1949 KiW s. 232.

Boguszewska H. *Żelazna kurtyna*. Poznań 1949 Wlkp. Księg. Wyd. s. 264.

B r o n i e w s k i W ł. *Wiersze warszawskie*. W-wa 1949 PIW.

B r z o s t o w s k a A. *Bezrobotni Warszawy*. W-wa 1950 KiW s. 152.

D o b r o w o l s k i S t. R. *Notatnik warszawski*. W-wa 1950 PIW s. 158.

G o j a w i c z y Ń s k a P. *Stolica*. W-wa 1949 KiW s. 205.

K u b i a k T. *Rzecz o Trasie W—Z*. W-wa 1949 WPW s. 16.

R o k i t a A. *Bitwa o dom*. W-wa 1950 „Prasa Wojskowa“ s. 69.

Książki dla dzieci i młodzieży

B r o n i e w s k a J. *Krystek z Warszawy*. W-wa 1949 WPW s. 166.

G a ł c z y Ń s k i K. *Elektryczne schody*. W-wa 1950 „Czytelnik“ s. 14.

G o j a w i c z y Ń s k a P. *Dom na Skarpie*. W-wa 1949 „Czytelnik“ s. 167.

Janusze wska H. *To trasa śpiewa*. W-wa 1950 KiW s. 30.

Krzemieńska L. *Warszawska piosenka*. W-wa 1949 NK s. 32.

Albumy

Dawna Warszawa w odnowionej formie i nowej treści. W-wa 1949 Zarząd Miejski m. st. Warszawy.

Kulisiewicz T. *Warszawa 1945* (teka graficzna).
Trasa W—Z. W-wa 1949 „Czytelnik“.

Warszawa Stolica Polski. W-wa 1949 Społ. Fundusz Odbudowy Warszawy.

Warszawa, Trasa W—Z. W-wa 1950 „Światowid“.

Żurkowski M. *Warszawa wolna*. W-wa 1950 WPW s. 40.

WALKA O POKÓJ

Ks. Boulier J. *Świade ctwo prawdzie*. W-wa 1950 „Czytelnik“ s. 47.

Erenburg I. *Na Kongresie Paryskim*. W-wa KiW s. 43.

Gebert B. i Piwowska I. *W obronie pokoju i jedności światowego ruchu zawodowego*. W-wa 1949 CRZZ s. 31.

Głosujemy za pokojem. W-wa 1950 KiW s. 64.

Ignar St. *Chłopi w obronie pokoju*. W-wa 1950 KiW s. 32.

Kornecki R. *Narzucimy imperialistom pokój*. W-wa 1949 KiW s. 32.

Młodzież włoska walczy o pokój. W-wa 1950 KiW s. 39.

Naprzód młodzieży świata. Cztery lata działalności Światowej Federacji Młodzieży Demokratycznej. W-wa 1950 KiW s. 135.

Parker R. *Spisek przeciwko pokojowi*. W-wa 1950 „Czytelnik“ s. 208.

W walce o pokój. Przemówienie na Sesji Stokholmskiej Stałego Komitetu Światowego Kongresu obrońców Pokoju. W-wa 1950 KiW s. 130.

W a s i l e w s k a W. *W Paryżu i poza Paryżem*. W-wa 1949 KiW s. 102.

W y s z y ń s k i A. *ZSRR na straży pokoju i bezpieczeństwa narodów*. W-wa 1949 „Współpraca“ s. 19.

Wszechzwiązkowa Konferencja Zwolenników Pokoju w Moskwie. Sierpień 1949. W-wa 1949 „Współpraca“ s. 140.

ZSRR przodująca siła w walce o pokój. W-wa 1949. Wyd. Lud. s. 16.

ZSRR w walce o pokój. W-wa 1949 KiW s. 64.

Związek Radziecki ostoją pokoju i demokracji. W-wa 1949 „Współpraca“ s. 32.

Reportaże o krajach walczących o wolność.

C l e g g A. *Nowe Chiny — Nowy Świat*. W-wa 1950 KiW s. 89.

Korea walczy. W-wa 1950 KiW s. 106.

N i e b y l i c k i B., B u n i m o w i c z T. *W wyzwolonej Korei*. W-wa 1950 KiW s. 176.

Prawda o Vietnamie. W-wa 1950 KiW s. 160.

W i e r n i k B. *Wall Street napada na Koreę*. Wyd. „Książka i Wiedza“ s. 38.

Reportaże o USA.

E r e n b u r g I. *Wróciłem z USA*. W-wa 1948 „Książka“ s. 110.

J a s z u ń s k i G. *Szkice amerykańskie*. W-wa 1950 PIW s. 225.

P o z n e r V. *Stany nie bardzo zjednoczone*. W-wa 1950 PIW s. 271.

Prawda o krajach imperialistycznych.

E n g e l b r e c h t H. C. H a n i n g h e n F. *Händlerze śmierci*. W-wa 1949 WPW s. 368.

G u r w i c z G. *Demokracja amerykańska w świetle rzeczywistości*. W-wa 1949 KiW s. 91.

J e r m a s z o w J. *Polityka Wall-Street*. W-wa 1949 WPW s. 176.

K u r g a n o w O. *Amerykanie w Japonii*. W-wa 1950 WPW s. 224.

L i f Sz. B. *Położenie klasy robotniczej w U.S.A.* W-wa 1950 KiW s. 50 — 2 nlb.

W i l l e r R. *Za dolarową kurtyną.* W-wa 1949 KiW s. 77.

A b r a h a m s P. *Murzyn z kopalni złota.* W-wa WPW s. 216.

A m a d o J. *Ziemie krwi i przemocy.* W-wa 1949 „Czytelnik“ s. 326.

A n a n d M. *Wielkie serce.* W-wa 1949 „Czytelnik“ s. 267.

A r n a u d M. *Dary białych ludzi.* W-wa 1949 „Czytelnik“ s. 184.

F a s t H. *Droga do wolności.* W-wa 1949 KiW s. 322.

L e v i C. *Chrystus zatrzymał się w Eboli.* W-wa 1949 KiW s. 229.

M u l t a t u l i *Maks Havelaar.* W-wa 1949 KiW s. 214.

T r a v e n B. *W jarzmie.* cz. 1. W-wa 1949 KiW s. 157.

T r a v e n B. *Jarmark świętego Caralampio.* cz. 2. W-wa KiW s. 176.

Stefania Draczkó

MARIA KONOPNICKA (1842—1910)

W 40-LECIE ŚMIERCI

Maria Konopnicka jest poetką najbardziej znaną i chyba po Mickiewiczu najbardziej bliską ogółowi społeczeństwa polskiego.

Tematyka jej utworów, żywe odczucie niedoli ludzkiej, ludowy i narodowy styl poezji i prosty, szczery ich ton zjednały Konopnickiej trwale miejsce w literaturze polskiej. Oprócz kilku tomów drobnych poezji, z których najpopularniejszymi są „*Obrazki*“, zostawiła nam Konopnicka w literackiej spuściźnie poemat chłopski pt. „*Pan Balcer w Brazylii*“ — opowiadający o ciężkiej doli polskich chłopów emigrujących „za chlebem“ do Ameryki Południowej oraz dużo nowel, kilka powieści dla dzieci, sporą ilość tłumaczeń z obcej literatury oraz parę krytyk literackich.

Nowele mają to samo podłoże tematyczne co poezje. Autorka opowiada w nich o ciężkim życiu biedoty wiejskiej, o nędzy proletariatu miejskiego, o sponiewieranym dzieciach nędzarzy, którym głód i ciemne sutereny wysysają siły i zdrowie, których nie ogrzało nigdy wiejskie słońce i które nie widziały nigdy lasu (*Nasza szkapa, Dym, Jaś nie doczekał, W piwnicznej izbie, Przed sądem*); o wymęczonych przez ciężką pracę całego życia starych kobietach (*Urbanową Banasiową*), Formą i głębią myślową przewyższają one utwory poetyckie autorki, w niektórych z nich osiągnęła najwyższy szczyt wyrazu artystycznego. Najbardziej wrażliwa była na wyzysk robotników, nędzę chłopów, cierpienia małych dzieci. Ciężkie warunki proletariatu miejskiego w okresie rodzącego się kapitalizmu uczyniły z Konopnickiej demokratyczną pisarkę, walczącą mocą swego talentu o poprawę bytu ludzi pracy, o prawo do oświaty i chleba dla każdego człowieka. Z goryczą wypowiadała się o „wolności“ biedaków, która miała dwa oblicza: bezrobocie i głód.

Czegóż on stoi? Wszak wolny jak ptacy.
Chce niechaj żyje, a chce niech umiera
Czy się utopi, czy chwyci się pracy —
Nikt się nie spiera...

I choćby garścią rwał włosy na głowie
Nikt się co robi, jak żyje nie spyta.....
Choćby padł trupem, nikt słówka nie powie
Wolny najmita.

Zasługą Konopnickiej jest to, że stanęła po właściwej stronie w walce o człowieka, że nie dała się z tego stanowiska zepchnąć ani pochlebstwami, ani oszczerstwami reakcyjnej części społeczeństwa; że w ciągu długich lat swojej twórczości głębokim liryzmem swej pełnej szlachetnego patosu poezji budziła we współczesnych świadomość krzywdy społecznej, jaka się dzieje najliczniejszej warstwie narodu.

Trzy drogi idą z chaty
na dolę i niedolę.
Ta jedna idzie przed się
gdzie orzą pańskie pole...

Ta druga idzie w lewo
gdzie biała karczma stoi,
a trzecia na ten cmentarz
gdzie leżą wszyscy swoi.

Dużą rolę w twórczości Konopnickiej odgrywa literatura dla dzieci. Któż z nas nie zna pięknej, wystylizowanej baśni „*O krasnoludkach i sierotce Marysi*“, kto nie wędrował w Jankiem „*Na jagody*“, kogo nie rozśmieszały „*Przygody Pimpusa Sadelko*“.

Silne odczucie przyrody, gorący patriotyzm i wrażliwość na niedolę ludzką — oto trzy dominujące cechy twórczości Konopnickiej. Silnym wyrazem uczuć patriotycznych stał się hymn „*Rota*“ powstały w okresie ucisku Polaków pod zaborem pruskim.

Maria Wasilkowska, późniejsza Konopnicka, urodziła się 23 maja 1842 roku w Suwałkach. Ojciec jej Józef, szanowany ogólnie obrońca prokuratorii generalnej, wcześniej owdowiał i sam gorliwie zajmował się wychowaniem swoich dzieci. Po śmierci żony nie odzyskał właściwej sobie dawnej wesołości i z biegiem lat popadał w coraz większy smutek i religijny mistycyzm. Atmosfera tak prowadzonego domu odbiła się na wychowaniu dzieci, a szczególnie na usposobieniu najbardziej wrażliwej Marii. Ciężkie czasy po powstaniu 1863 roku i strata jedynego brata-powstańca dokonały reszty. Młoda, wówczas już żona dużo od siebie starszego Jarosława Konopnickiego, Maria wchłonęła cały smutek owych lat, który odbił się silnym echem w jej utworach.

W życiu prywatnym była Maria Konopnicka skromną, cichą kobietą, troskliwą matką sześciorga dzieci, usuwającą w cień własną osobę. Skazana na ciężkie warunki rodzinne i materialne borykała się często z niedostatkiem, pracowała nad siły zarobkując lekcjami z literatury, pracą dziennikarską, nocami zaś obszywała swoją gromadkę. Żadne wydarzenie, żadna uroczystość, data, czy żałoba narodowa nie przeszły bez udziału niezmordowanego pióra poetki.

Przebywała na przemian w Kongresówce, w zaborze austriackim, do pruskiego prawie nie docierała, ponieważ pruscy haka tyści nie przebaczą jej „*Roty*“. Nadwątłone zdrowie, zwłaszcza w ostatnich latach życia, wymogło intensywnego leczenia. Poetka wyjeżdżała na kurację zagranicę, ale prędko wracała tęskniąc za krajem:

Co mi nada, co pomoże
Cudza ziemia, cudze morze
Kiedy dusza moja cała
Tam przyrosła, tam została
gdzie mój stary próg.

Wskroś palm wiania słyszysz bicie
Skowronkowych piórek w życie...

skarży się w jednym z wierszy pisanych we Włoszech.

Długoletnia choroba serca powoduje śmierć Marii Konopnickiej dnia 8 października 1910 roku. Za trumną jej szli przedstawiciele wszystkich warstw społecznych: chłopci, terminatorzy, dzieci, które uczyły się czytać na jej wierszykach i starcy, którym poświęciła niejedną nowelę; szli profesorowie uniwersytetu i niepiśmienne szwaczki, szli Żydzi i Ukraińcy. Żegnający ją wielki poeta Jan Kasprówicz powiedział, że była ona rzeczniczką wszystkich zmagających się z krwawą dolą Mowę swoją zakończył słowami: „Duch Twój pozostanie z nami dopóki żywi będziemy, gdyż nie umiera naród, który z łona takich jak Ty wydaje bojowników“.

Poniżej podajemy wykaz książek Marii Konopnickiej, które ukazały się po wojnie:

Dym. W-wa 1946 Geberthner i Wolff s. 15.

Dym. Martwa natura. W-wa 1946 „Książka“ s. 24.

Franek. W-wa 1949 KiW s. 16.

Głupi Franek. W winiarskim forcie. W-wa 1946 „Książka“ s. 47.

I miasto i włoska to jeden nasz świat. W-wa 1950 KiW s. 15
— 1 nlb.

Marianna w Brazylii. W-wa 1949 KiW s. 16.

Mendel Gdański. W-wa 1946 KiW s. 31.

Miłosierdnie gminy. W-wa 1949 KiW s. 30.

Na jagody. W-wa 1948 Gebethner i Wolff.

Nasza szkapka. W-wa 1946 Gebethner i Wolff s. 40.

Nowele. W-wa 1949 KiW s. 237.

O krasnoludkach i sierotce Marysi. W-wa 1948 Wiedza.

Urbanowa. W-wa 1949 KiW s. 16.

MEBLE BIBLIOTECZNE

Każde z poszczególnych pomieszczeń lokalu bibliotecznego urządza się stosownie do celu, któremu ma służyć.

W *magazynie* umieszcza się szafy biblioteczne otwarte, to znaczy bez drzwi, ustawione wzdłuż ścian, lub po dwie półki plecami do siebie, rzędami, prostopadle do światła — dla obsługującego magazyn stoliczek z krzeselkiem.

W *pracowni* ustawiamy półki na książki do opracowania, parę większych stołów, lub biurka dla opracowujących księgozbiór. Pożądana jest maszyna do pisania ze stoliczkiem o wysokości 65—70 cm, szafka lub stół z szufladami na wszelkiego rodzaju druki biblioteczne i materiały piśmienne oraz kartoteki na katalogi.

W *wypożyczalni* część przeznaczona dla czytelników musi być urządzona z myślą o ich wygodzie. Konieczne są stoliki z krzeselkami (ilość zależna od wielkości pomieszczenia), półeczki na katalogi klamrowe z łatwym do nich dostępem, kartoteka, tablica na regulamin, ogłoszenia, skorowidze itp., witryna na wystawkę oraz tablice na plansze czytelnicze. W wypadku braku szatni, umieszcza się wieszak i stojak na parasole i laski. W barierze oddzielającej bibliotekarza od czytelników, pożądane są wgłębienia na ewentualne paczki, teczki, które przynoszą czytelnicy, a które utrudniają im przeglądanie katalogów i wypisywanie numerów książek. Po stronie bibliotekarza, winny znajdować się półeczki na odkładanie książek zwracanych przez czytelników. Bariery można zastąpić specjalnym stołem-biurkiem wyposażonym we wpuszczane w blat kartoteki oraz w półeczki na odkładanie zwróconych książek.

W *czytelniku* umieszcza się biurko dla dyżurującego, wygodne, jedno lub dwuosobowe stoliki dla czytelników, wyposażone w stojące lampy, krzeselka, półki na bibliotekę podręczną, witrynę na wystawki, tablicę na ogłoszenia i na plansze czytelnicze, skrzyneczkę na korespondencję wewnętrzną.

Urządzenie lokalu bibliotecznego musi uwzględniać zarówno potrzeby czytelnika jak i bibliotekarza. Meble biblioteczne powinny być estetyczne, utrzymane w jasnym, jednolitym kolorze

i wykonane według obowiązujących wzorów. Podstawowym meblem jest szafa biblioteczna tak zwany regał. Jest to półka o sześciu kondygnacjach, z których najniższa, podtrzymująca cały ciężar, posiada grubość 10—12 cm — reszta zaś po 2 cm. Wysokość szafy wynosi 2 metry (200 cm), szerokość 1 metr (100 cm), głębokość 22 cm. Taka, niewielka rozmiarami szafa biblioteczna jest wygodna, ponieważ w potrzebie można ją łatwo przesuwac z miejsca na miejsce. Jej dwumetrowa wysokość ułatwia szybką obsługę czytelników bez pomocy drabinki, a niewielka głębokość pozwala na dotarcie światła w dostatecznej ilości. Ciężar książek, który powodować może skrzywienie i opadanie półek, nakazuje przestrzeganie metrowej szerokości, obliczonej na utrzymanie 35—40 książek. Znormalizowana szafa biblioteczna, o sześciu półkach, mieści do 250 książek. Szafy biblioteczne mogą być otwarte to znaczy bez dzwiczek i mogą być zamknięte — z drzwiczkami, osadzonymi na czopowych zawiasach, które pozwalają na łatwe wyjęcie drzwi na czas pracy. Zamknięte szafy, jako niezbyt wygodne, stosuje się tylko w wypadkach, gdy księgozbiór umieszczony jest w lokalu przechodnim, lub użytkowanym również dla innych celów. Szafy biblioteczne mają plecy z dykty.

Sprzęt w bibliotekach dziecięcych jest dostosowany do wzrostu małych czytelników.

Przy urządzaniu biblioteki należy zwrócić uwagę na użyteczność mebli i na estetykę ich wykonania.

Wzory mebli bibliotecznych z wymiarami będą dołączone do jednego z następných numerów „Poradnika Bibliotekarza“ jako oddzielna wkładka.

Stefania Osmólska

KLASYFIKACJA BIBLIOTECZNA KSIĄŻEK

Katalogi biblioteczne tj. spisy książek, uporządkowane według określonych zasad, służą jako pomoc w korzystaniu z księgozbioru, umożliwiając czytelnikom odnalezienie w bibliotece potrzebnej im książki. Omawialiśmy już zasady sporządzania katalogu alfabetycznego w poprzednich numerach „Poradnika

Bibliotekarza“. Katalog alfabetyczny autorski szereguje książki według nazwisk ich autorów w porządku alfabetycznym. Z katalogu tego korzysta czytelnik wówczas, gdy zna nazwisko autora książki, której poszukuje. Jeżeli natomiast potrzebna jest mu książka na określony temat, a nie zna nazwiska autora, sięgnie do katalogu ułożonego według treści książek tj. do katalogu r z e c z o w e g o.

Oba rodzaje katalogów potrzebne są w bibliotekach i przy opracowaniu napływających książek odrazu powinniśmy wypełniać kartki do obu katalogów.

Katalog alfabetyczny autorski zbudowany jest w sposób podobny we wszystkich bibliotekach. Natomiast katalog rzeczowy można sporządzać w różny sposób. Katalog ten jest nieco trudniejszy do opracowania niż katalog alfabetyczny — przede wszystkim dlatego, że nazwisko autora mamy przeważnie wpisane na karcie tytułowej książki, natomiast treści nie można określić według karty tytułowej.

Treść książki wyraźnie oznaczają takie tytuły jak: Historia literatury powszechnej, Geografia ZSRR, Pedagogika itp. — inne zaś nic nie mówią o treści książki na przykład „O człowieku, który się kulom nie kłaniał“, a nawet mogą wprowadzać w błąd jak „Szekspir“ Rudnickiego. Dopiero po przejrzeniu książek przekonamy się, że pierwsza zawiera życiorys generała Karola Świerczewskiego, druga zaś nie ma nic wspólnego ze sławnym dramaturgiem angielskim, jakby się zdawało na pierwszy rzut oka. A więc na tytule w określaniu treści książki poprzestać nie możemy. Musimy zawsze przejrzeć tekst, aby ustalić jej zawartość.

Po zapoznaniu się z treścią książek musimy je ułożyć w pewne grupy tak zwane d z i a ł y, z których każdy musi skupiać książki o podobnej treści, na przykład:

Adolph Witold. Świat mrówek.

Bowkiewicz Jan. Rak.

Domaniewski Jan. Nasze sikory i ich ochrona.

Wszystkie dotyczą zwierząt i ich życia. Ponieważ naukę o życiu zwierząt nazywamy zoologią, dział ten zatytułujemy:

Z o o l o g i a. Inne znowu książki.

Kraj stu narodów (ZSRR)

Kubiатовicz Lucjan. Kraje skandynawskie

zawierają geograficzne opisy krajów, a więc ten dział nazwiemy: **G e o g r a f i a** itd.

Aby we wszystkich bibliotekach działy te wyglądały podobnie ułożone są specjalne ich spisy czyli **t a b l i c e k l a s y f i k a c j i**. Tablice mogą być ułożone według różnych systemów. Najbardziej rozpowszechnionym i obowiązującym w polskich bibliotekach powszechnych jest tak zwany „**s y s t e m k l a s y f i k a c j i d z i e s i ę t n e j**“. System ten został opracowany przez amerykańskiego bibliotekarza Melvilla Dewey (czytaj Diui) w roku 1876. Dewey podzielił ogólnie całe piśmiennictwo na **d z i e s i ę ć c z ę ś c i** czyli **d z i a ł ó w**. Działy te ponumerował cyframi od 0 do 9.

Cyfry te stanowią symbole działów.

- 0 Dzieła ogólne (książki, które obejmują całość wiedzy np. nauka w ogóle, bibliotekarstwo, kultura, postęp, encyklopedie ogólne).
- 1 Filozofia (nauka o istocie wszechrzeczy, o zjawiskach ducha ludzkiego i postępowaniu ludzkim).
- 2 Religia (książki o religii w ogóle oraz o religiach i wyznaniach chrześcijańskich i niechrześcijańskich. Opowiadania bajeczne o bogach).
- 3 Nauki społeczne (o społeczeństwach ludzkich, gospodarce społecznej, prawie, opiece społecznej, wychowaniu i nauczaniu człowieka, handlu i żegludze, o zwyczajach różnych ludów).
- 4 Językoznawstwo języki świata, ich gramatyka, słowniki, gwary itd.).
- 5 Nauki matematyczne i przyrodnicze (matematyka, fizyka, chemia, życie zwierząt, roślin i bakterii, nauka o człowieku i jego rasach).
- 6 Nauki stosowane (mające cele wyraźnie praktyczne np. medycyna, sztuka leczenia ludzi; rolnictwo, dostarczające im pożywienia; technika zajmująca się stwarzaniem udogodnień życia itd.).
- 7 Sztuka (nauka o pięknie i artystycznych twórcach ludzkości, architektura, rzeźba itd.).

- 8 Literatura piękna (utwory literackie oraz nauka o nich krytyka literacka).
- 9 Geografia, życiorysy, historia (opisy krajów, życia poszczególnych osób, zdarzeń historycznych).

Powyższy podział, nazywany *podziałem pierwszego stopnia*, nie jest wystarczający. Weźmy na przykład bibliotekę posiadającą dużo książek przyrodniczych, które bibliotekarz chciałby podzielić bardziej szczegółowo. Dewey rozbudował swój system, dzieląc każdy z głównych działów na dalsze dziesięć części (*podział drugiego stopnia*) np.

5 Nauki matematyczne i przyrodnicze dzieli się na:

51 matematyka, 52 astronomia, 53 fizyka, 54 chemia, 55 geologia itd.

Jak widzimy każda z grup zachowała w symbolu na początku cyfrę 5 na znak, że należy do nauk przyrodniczych i dalej ma swój numer kolejny 1, 2, 3, 4 itd. Gdybyśmy chcieli każdy z tych działów podzielić znowu na dziesięć bardziej szczegółowych poddziałów (*podział trzeciego stopnia*) wyglądałoby to w sposób następujący:

51 matematyka dzieli się na:

511 arytmetyka, 512 algebra, 513 geometria itd.

a więc znów każdy z tych jeszcze bardziej szczegółowych działów zachował na początku znak 51, jako należący do matematyki i przybrał znów cyfry kolejne 1, 2, 3 — do 9. W ten sam sposób przeprowadza się dalszy coraz bardziej szczegółowy podział.

System ten nadaje się zarówno dla *większych* jak i *mniejszych* bibliotek: biblioteki większe dzielą księgozbiór według działów bardziej szczegółowych, biblioteki mniejsze stosują podział mniej szczegółowy.

Aby we właściwy sposób klasyfikować książki tzn. przydzielać je do odpowiednich działów trzeba mieć stale pod ręką *spis tych działów* to jest tak zwane *tablice klasyfikacyjne*. Do numeru niniejszego dołącza się tablice zawierające najbardziej zasadnicze działy, które wystarczą do klasyfikowania książek w małych bibliotekach.

Zasady wyłożone powyżej są zasadami ogólnymi, które trzeba dobrze znać, aby odpowiednio klasyfikować książki i sporządzać katalog rzeczowy. O tym jak się klasyfikuje książki i sporządza katalog rzeczowy napiszemy w jednym z następnych numerów „Poradnika Bibliotekarza“.

I N F O R M A T O R

DATY I WYDARZENIA

Podajemy wykaz ważniejszych dat i wydarzeń do wykorzystania w pracy bibliotecznej w miesiącu wrześniu:

1. IX. 1939 Wybuch II wojny światowej. Napaść hitlerowskich Niemiec na Polskę.
4. IX. 1809 Urodził się Juliusz Słowacki.
7. IX. Międzynarodowy Dzień Młodzieży.
11. IX. 1877 Urodził się wybitny rewolucjonista polski Feliks Dzierżyński.
25. IX. 1945 Powstała Światowa Federacja Związków Zawodowych.
28. IX. 1864 Założenie w Londynie I Międzynarodówki.
29. IX. 1902 Zmarł Emil Zola.

Redaguje: Komitet Redakcyjny.

Wydawca: Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich

Adres redakcji i administracji: Warszawa, Koszykowa 26.

Warunki prenumeraty: Półrocznie 170 zł; rocznie 300 zł. Cena n-ru 30 zł
Należność za prenumeratę wpłacać do P.K.O., na konto Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich I-1792/113 z zaznaczeniem: „Poradnik Bibliotekarza“ — prenumerata.

Warunki prenumeraty zbiorowej do uzgodnienia z administracją.
